

ШКОЛА ПОЗИТИВНОГО КОНСТРУКТИВУ: КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ РЕСУРС В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Смольська Л.М.

Україна, Рівне, Інститут післядипломної освіти

Пізнання – джерело енергії для процвітання. Тоді школа має бути місцем сили. Та чи багато процвітаючих серед учнів, вчителів та науковців гуманітарних напрямків?

Все більше паперів навалюється і вимагається; все важче читати *вихолощені псевдонаукові «моделі»*; все нестерпніше слухати ритуальні гучні промови, в яких ні кристалізованої оригінальної думки, ні наміру пізнавати та реально покращуватись. ***Подвійний стандарт в бюрократичних корупційних системах - традиційне явище.***

Українське суспільство зазнає революційної трансформації. Освіта має стати новим, справжнім джерелом одухотворення суспільства. Вона має сприяти ***очищенню суспільної свідомості від шкідливих руйнівних програм подвійного стандарту.***

Наша мета – процвітання. Українські вчителі, згідно опитування, асоціюють процвітання з *добробутом, соціальними гарантіями, можливостями самореалізації, здоров'ям, хорошими сім'ями.*

Процвітаюче суспільство – те, яке в чомусь зберігає свої джерельні цінності, але багато в чому – динамічне (динаміка дає енергію оновлення й покращення).

Щодо змісту кореневих цінностей нашого в потенціалі процвітаючого суспільства – це любов, Рід, довіра, радість. Це природа (рослини, тварини, люди) й земля не стільки в утилітарному, скільки в одухотвореному ставленні (милування, плекання, вдячність).

Освіта України переходить від провайдерства вигід «правлячого класу» до відновлення та вирощування ціннісних паростків на новому суспільно-політичному ґрунті. Пріоритетами цього ґрунту є *народність, єднання в найкращому, справедливість та прозорість державних стратегій щодо внутрішньої та зовнішньої політики.*

В ситуації переходу в нову культурно-історичну епоху важливо на загальнонаціональному рівні усвідомлювати свої духовні ресурси покращення та

спиратися на них. Освіта також має кристалізувати свою ресурсність і в короткий термін вдатися до радикальних змін.

Мотивація достатності, а не браку сприяє процвітанняю. В нас є культурний ресурс – науковці; письменники, прекрасні педагоги; музиканти, видатні люди громадянського потужного впливу. Особистості як соціальному утворенню потрібне силове магнітне поле, в якому вона набирається *програми процвітати* завдяки оточуючим людям з відповідною поведінкою. Останні політичні події в Україні та поведінка авангардної молоді показала, що в нас така жага, така ностальгія за справжнім, що ми готові віддавати життя, готові працювати, ризикувати здоров'ям заради нової перспективи духовного, а не лише матеріального процвітання.

Однак, сьогодні дуже важливо усвідомити, що в нашому випадку **боротьба має перекиватися творенням**. Питання «Що ми хочемо творити?» більш ресурсне в плані духовної енергії, ніж «З чим ми боремось?».

Управління змінами в освіті передбачає творення енергетичного поля процвітання спільно з достойними фахівцями-партнерами. Млява некваліфікована управлінська «гра», тим паче шахрайство подвійного стандарту на кшталт «говоримо одне, робимо інше» (удаємо бурну діяльність при інтелектуально-духовному паралічі) - виснажує усіх учасників соціального абсурду. Незадбане сумління та невикористаний особистісно-професійний ресурс викликає хронічний стан невдоволення, що спричиняє ослаблення й занепад.

Критерієм енергоджерельності освітнього осередку - відвіданих семінарів, прочитаних книг, проведених зустрічей - є *намір змінюватись*. В цьому сенс. Жити і пізнавати із смаком можна лише, коли ми залишаємо *«ярмарок марнославства»*, коли із «світу як супермакету», вибираємо якісне; коли в собі та одне в одному плекаємо автентичне, природне.

Освітній контекст таку природність виражає в **образності, лаконізмі, простоті** та **світлих мотивах благотворення**. В цьому сенсі ресурсними є **неформальні фахові зустрічі**. Ідея нарощення інтелектуально-духовної енергії освітнього простору кличе до створення **«Школи Позитивного Конструктиву»** (ШПК), яка може існувати в інститутах післядипломної освіти; в школах та інших навчальних закладах. Ця структура швидше нагадує клуб, ніж офіційне фахове утворення. Вона являє собою експрес-зустрічі для обміну ідеями після попередньої підготовки (читання статей та книжок, оформлення презентацій, тез (за бажанням)). Тема може бути загальна або вузька. Задає тон керівник або лідер-ініціатор з числа працівників освітнього осередку: він готує цікавий матеріал, дотепно його подає, виділяючи

найсуттєвіше, при чому образним живим словом, звернутим до слухачів. Доречно і дискусія в межах теми, і побажання, і репліки. Тема кожної наступної зустрічі обирається з пропозицій присутніх. Таке спілкування проводиться у різних формах. Головний принцип усіх форм – активність учасників та свідоме вироблення ними *культури лаконізму, образності й конструктиву*. Центральним гаслом «школи» є «пізнаємо – діємо». Її можна інтегрувати в кафедральну наукову роботу; в шкільну методичну діяльність. Важливо одне - *уникати бюрократичних підходів до організації такого типу особистісно-фахового зростання*. Наведемо приклади кількох базових форм експрес-зустрічей в рамках ШПК.

1. ***Круглий стіл з перехідною роллю ведучого***. Роль ведучого передається по черзі, по бажанню, за вибором та спорадично (крутінням ручки). Ведучий ставить проблемні питання і надає слово учасникам. Регламент ролі для кожного учасника – по 5 хвилин. За часом слідкує і дає сигнал про перехід ролі той, хто сидить по праву руку ведучого. Проблемні питання готуються учасниками зарання анонімно і складаються скрученими записками у вазу, звідки їх бере ведучий.

2. ***Брейн-стормінг з розробкою інтелект-карти*** на висвітлення теми. На відміну від традиційного брейн-стормінгу даний формат одразу структурує колективні пошуки і наносить ідеї у їхніх мереживних зв'язках на аркуш олівцем або на дошку крейдою так, щоб по ходу можна було коректувати зображення. Отримана в результаті карта стає нелінійним баченням образу бажаного та способів його досягнення. Ця карта відображує тільки загальні напрямки ідей, а конкретна розробка лишається для індивідуального втілення учасникам.

3. ***Міні-конференція в стилі TED*** може об'єднувати дуже різні теми виступаючих. Вимога одна – виступи мають бути лаконічними і цікавими для слухачів. Тривалість кожного виступу – до 18 хвилин. За один раз варто слухати не більше чотирьох виступаючих за максимально використаним часом. За спиною виступаючого можуть з'являтися підготовлені ним слайди.

4. ***«Печа-куча презентації 20/20»***. Це виступи із слайд-шоу на 20 кадрах, тривалістю по 20 секунд на кожен. Слайди перемикаються автоматично. Коментар по слайду не повинен дублювати надписи. Кілька секунд глядачі вивчають слайд мовчки, а потім звучить коментар виступаючого або проблемне питання.

Ефект від описаних форм «Школи Позитивного Конструктиву» зберігається високим, якщо під час зустрічей інформаційна енергія іде в намір діяти, а не в обговорення. Яким би великим не було бажання поговорити – *ми формуємо культуру трансформування духовно-інформаційного імпульсу в дію*. Теми та ідеї, якими

діляться виступаючі, є хвилюючими. Однак, про них не потрібно говорити - ними треба жити в діях.

Ідея створення «Школи» зародилася під впливом спілкування з колегами та сформульованого спільного запиту на *цікаві й корисні форми роботи по самовдосконаленню*. Суттєвим внеском в розробку «Школи» стало опрацювання книги Дж. Брунера «Культура освіти» в рамках кафедральних читань. Відомий науковець, класик в галузі психології навчання, Джером Брунер, відстоює позицію необхідності навчання, ґрунтованого на принципах *співробітництва та взаємної підтримки, навчання через відкриття*. Особливо ним наголошується, що **характер спілкування та взаємодії людей є визначальним для пізнання** та відповідних учбових дій.

Багатослівність розпорошує енергію. В процесі дифузного (без концентрації на конструктиві), часто формально-ритуального спілкування фахівці мають ілюзію «виконаного обов'язку». Натомість від такого «відправлення» фахових повноважень втрачається смак до роботи.

Ми - носії природної *родової культури*, що закладена в нашій генетичній пам'яті. Ми сприймаємо і мислимо образи, а не вихолощеними термінами та текстами. Образи, їх значення та смисли, передані через візуальні зображення та дотепні порівняння викликають прилив енергії. Тому, і Дж. Брунер на цьому наголошує, так важлива *мова користування, її лексеми-образи та нарратив*, тобто розповідь за власними ціннісними кодами. Емоційна образність та індивідуальний фокус відображення світу є для нас абсолютно природним. Однак, традиційне навчання в першу чергу апелює до раціональної обробки інформації. Дж. Брунер наполягає на переакцентуванні педагогічної уваги з раціонального на емоційно-образне пізнання. Фахівцям освіти слід апелювати до «внутрішньої дитини» – вдаватися до *енергетичної образності та надихаючої простоти*, а не ускладнювати й множити абстрактні викладки в стилі «ні уму, ні серцю».

Культура освіти – інструмент соціального конструювання реальності. Ми маємо ту реальність, яку самі за допомогою освіти творимо. Задача педагогів та психологів розібратись, що саме ми конструюємо через освіту: яке суспільство, яку людину, яких себе.

Ми хочемо процвітання – не дармового, не колись в майбутньому, а ціною власних зусиль і вже сьогодні. «Школа Позитивного Конструктиву» акцентує на практичних пропозиціях перетворення себе в першу чергу та освіти, якою ми опікуємось. Без зайвої скромності це можна розцінювати як духовну місію. Теми, що

відповідають цій місії, підказує практика та джерельна література, створювана духом авторів, а не їхніми амбіціями чи меркантильністю. Джером Брунер у своїй чудовій книзі називає культурну освіту «наукою про дух». Дух – це сила усвідомлення і творення блага ресурсами, що незрівнянно більше нас самих. Для бюрократів «благом» є їхня стабільність, їхні пільги та споживацькі інтереси. Ніяким «духом» маніпулятори не зігріті.

Саме *культура* стає на заваді маніпуляціям суспільною свідомістю. *Минуле, теперішнє та можливе* (Дж.Брунер) в гармонійній єдності посилюють енергоресурс людини та суспільства. Наша задача - усвідомити, що нам варто зберігати і впроваджувати у змісті і методах освіти як вічні цінності, а від чого краще відмовитись. Тоді інновації не лякатимуть. Нам слід усвідомити, які реалії у вітчизняній освіті сформувались не по нашій волі, і як впроваджувати цінності щастя, гармонії, здоров'я, творчості не на словах, а в методах та змісті навчання. Культурно-науковий авангард має розбюрократизувати освіту. Це одна з цілей «Школи Позитивного Конструктиву».

1.Брунер Дж. Культура образования / Брунер Джером; [пер. Л.В.Трубицыной, А.В. Соловьева]; Моск.высш.шк.социальных и экон. Наук. – М.: Просвещение, 2006. – 223 с.

Дані про автора

Смольська Людмила Миколаївна

Школа позитивного конструктиву: культурно-освітній ресурс в умовах трансформації українського суспільства (тези)

Україна, Рівне, РОШПО

Доцент кафедри філософії, економіки та менеджменту освіти, кандидат психологічних наук, доцент

t. 0976450248 e-m: 1_Smolkska@ukr.net

Рівне, Чорновола, 74, кафедра філософії, економіки та менеджменту освіти